

dést és megvan a remény, hogy a részvénytársaságok mindaddig halasztást kapnak, amíg megnyílik a praktikus lehetőség is arra, hogy az átalakulás a törvényben előírt módon végbemenjen.

Egy kúriai ítélet a szénjogról és a földtulajdonról. Feltűnő jogelvet mondott ki a m. kir. Kúria P. V. 1891/1930. sz. ítéletében, amely egészen új megvilágításba helyezi a földtulajdonos és a bányavállalkozó közti viszonyt.

Evekkel ezelőtt végrehajtási árverésen eladtak egy körülbelül 3000 holdas földbirtokot, amelyen már 30 év óta olyannyira kiterjedt bányaművelés folyt, hogy a több száz hold terjedelmű bányatelkek és ezeknek alkatrészei, vasút, épületek stb. 15—20 millió aranykorona értéket képviseltek, az évi terrágium pedig sokszor a 80.000 aranykoronát is elérte.

Az árverési feltételek közé, kérelem nélkül be lett iktatva, hogy a „terrágium az árverési vevőt fogja illetni“.

A kir. Kúria szerint a bekebelezett köszénkiaknázási jog fenntartásának csak az a joghatálya van, hogy ezáltal a haszonbérlethez hasonló köszénkiaknázási jog, de nem egyszersmind a szénjog lett fenntartva, amit különben sem lehet szerinte önálló forgalom tárgyává tenni. Ez tagadása annak, hogy a földtulajdonos saját földbirtokán egyuttal bányatulajdonos is lehet.

A köszénkiaknázási jog dologi jog, aminek fenntartását árverés esetén csak akkor lehet mellőzni, ha korábbi rangsorban biztosított hitelezők is vannak és a bekebelezett köszénkiaknázási jog fenntartásával megkísérelt árverésen nem ígérnek be olyan vételárat, amelyből ezeknek követelése kielégíthető.

Téves a m. kir. Kúriának az a felfogása, hogy a köszénkiaknázási jognak fenntartása után — amely a szénhez való jogot kimeríti — szénjogot kellene, vagy lehetne fenntartani. Ennek a felfogásnak nincs törvényes alapja.

Nem lehet vitás, hogy a köszénkiaknázási jognak fenntartásával olyan módon alakul törvény szerint előnytelenül a helyzet az árverési vevőre, hogy neki nem lesz érdekeltsége a szénre.

Ezzel szemben a m. kir. Kúria a köszénkiaknázási jognak fenntartásával történt vétel esetében is szénjogot és terrágiumot ad az árverési vevőnek ép úgy, mintha ez a köszénkiaknázási jognak fenn nem tartásával, tehát szénjoggal együtt vette volna az ingatlant.

Az adott esetben a bányavállalkozó részére nemcsak a kiaknázási lehetősége volt biztosítva, hanem olyannyira jelentékeny bányaművelést is folytatott már, hogy az általa fizetett évi terrágium felért a földbirtok értékének tekintélyes részével.

Ha a kir. Kúria megítélése szerint a köszénkiaknázási jog fenntartása következtében törvény szerint előnytelenül alakuló helyzet a legmesszebbmenő reményt válthatja valóra, vajjon lehetséges-e, hogy ily körülmények közt valaki a köszénkiaknázási jognak fenntartására tekintettel, tartózkodnék a kívánt vételár beígérésétől? Hiszen ha az

ingatlanon nyugvó teher az elképzelhető legnagyobb előnyt rejti magában, az árverezni szándékozók a kir. Kúriának vélekedése szerint azzal a számítással is lehetnek, hogy a megvett ingatlannal együtt a bányatelkeken fekvő szénre is tulajdonjogot szereznek, vagyis a szénjog révén az ingatlan vevője bányatulajdonos is lesz.

A m. kir. Kúria önmagával ellentétbe jütött akkor is, amikor más helyen azzal indokol, hogy végrehajtást szenvedett a vállalkozó bekebelezett köszénkiaknázási jogára tekintettel nem is kérhette volna, hogy szénjoga az árverési hirdetményben fenntartassék, amiből az következne, hogy a m. kir. Kúria megítélése szerint nemcsak a földtulajdonosnak, hanem a bányavállalkozónak is van szénjoga, utóbbinak pedig ezen felül adományon alapuló bányatulajdonjoga is van.

Az alperesként perben álló földtulajdonos és a bányavállalkozó közti viszonyban a dolog természete szerint nem keletkezett ítélet, amiből folyik, hogy utóbbi a dologi jogra vonatkozó tkvi bejegyzés szerint is és a kir. Kúria által is elismerten ura maradt a szénjognak, aki bányatelekkönyvi tulajdonjogáról a vele szemben ki nem kényyszeríthető ítéleti indokolás következtében bizonyára nem is fog lemondani olyan értelemben, hogy tulajdonjoga annak legfőbb tárgyára a szénre vonatkozólag nem az ő, hanem a földtulajdonos javára áll fenn.

Felperes a bányatelkekre kihatólag a szénjog kérdését a bányabírótság előtt vitte perbe, minélfogva az a kérdés, hogy kié a bányateleekben fekvő szén, a bányabírótság által a bányatelkek tulajdonjogára vonatkozó döntéssel kapcsolatban a bányajog szabályainak figyelembevételével fog eldöntetni. Lehetetlen tehát a Kúriának indokolását a szénjog és a bányatelkek tulajdonjogára vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában olyannak tekinteni, amellyel eldölt az, hogy (a köztörvényi jog szerint) a jelenlegi földtulajdonost illeti a szénjog.

A kir. Kúria ítélete nagy rést üt a bányavagyonnak jogi önállóságán, de nem szolgálja a jogbiztonságot az ítéletnek az az indokolása sem, hogy mivel a bányatelekre a terrágiumra vonatkozó zálogjogot végrehajtást szenvedettnek atyja „mint földtulajdonos” javára kebelezték be, ezzel kifejezést nyert az, hogy a szénjog és a földtulajdon nem lettek különválasztva.

Ellenkezőleg. Mivel a zálogjog, mint idegen dologbeli jog formailag csak másnak dolgán állhat fenn, megdönthetetlenül bizonyos, hogy a kielégítés tárgyául szolgáló és bányatulajdonban lévő szénnek tulajdonjoga nem foglaltatik a földtulajdonban.

A kir. Kúria ítélete szerint a vállalkozó kényelmes helyzetbe került, mert a jogfosztott felperestől nem kell már tartania, minélfogva a bányának tulajdonosául tekintheti magát, amelynek valójában csak haszonbérelője.

Dr. Hajnal Hugó.